

DOMINGO, NOM I COGNOM CATALÀ

Juli MOLL I GÓMEZ DE LA TIA

És una ultracorrecció molt greu la substitució, contrària a la història de la llengua catalana, del nom de fonts *Domingo* per *Domènec*, la qual ultracorrecció s'ha generalitzat molt a Catalunya per la falsa creença que *Domingo* és un castellanisme que cal evitar.

He dit que aquesta creença és en desacord amb la història de la llengua catalana: és cert que com a herència del català preliterari tenim el cognom *Domènec*, que va ser nom de fonts en la dita època preliterària (segles IX-XII), nom que hem d'entendre com a adaptació semiculta de *Dominicus*, nom en llatí dels sants castellans Domingo de Silos i Domingo de la Calzada, però el fundador de l'orde de predicadors o dominicans, fundació duta a terme a Tolosa de Llenguadoc, en el marc de la croada contra els albigesos, menada pel Papat i França, ço és sant Domingo de Guzman, fou sempre conegut en català amb el nom de *Domingo*, i açò des del segle XIII fins avui.

Així surt com a nom de fonts, en català, al *Llibre dels Feits* de Jaume I, i en les obres catalanes de Ramon Llull, i així és com els nombrosos convents de l'orde dominicà, aviat estès arreu dels Països Catalans i a tot el món cristià, són anomenats de *Sant Domingo*: a Manresa, a la Seu d'Urgell, a Cotlliure, a Peralada, a Tortosa, a la Ciutat de Mallorca, a València, a Xàtiva, a Oriola etc. A Barcelona, el convent de dominicans era dedicat a Santa Caterina, però hi havia el *pou de Sant Domingo*, l'aigua del qual era de reconeguts efectes benefactors, i a la ciutat hi havia el *carrer de Sant Domingo del Call*, que l'Ajuntament, amb greu i culpable ignorància de la pròpia història "catalanitzada" avui en *carrer de Sant Domènec del Call*.

El fet incontestable és que en els nombrosíssims textos catalans, de tot arreu del país, medievals i moderns, de tota mena que he tingut ocasió de consultar al llarg de la meua vida, mai no he trobat altra cosa que *Domingo* com a nom de fonts o cognom o nom del sant, i de les esglésies i convents, places i carrers a ell dedicats a tot Catalunya. *Domènec* no apareix més que com a cognom. Així, per donar un exemple primerenc, entre moltíssims altres que amb facilitat es poden donar, a la llarga llista de pobladors catalans beneficiats en el Repartiment de Mallorca, només consten *Domingos* i absolutament cap *Domènec*.

I l'explicació, sens dubte, no és altra que la gran influència de l'orde de predicadors, difusors de la devoció de la pregària del Rosari, però també pedrera d'inquisidors, per raó de la qual el nom de *Domingo* esdevingué un nom de fonts català que arribà a ser molt estès entre la població i passà també a ser un llinatge o cognom català; *Domingo*, que alguns avui, palesant llur ignorància de l'onomàstica catalana més elemental, s'esforcen a pronunciar a la castellana per a negar-li, a tort, la seva catalanitat, que es remunta a set centúries. El cognom català *Domingo* s'arrelà de tal manera, que en sorgiren derivats inconfusiblement catalans: l'hipocorístic *Mingo*, d'un ús extensíssim a tot arreu on es parla català, i els diminutius d'aquest, *Minguet*, *Minguell* i *Minguella*, al seu torn esdevinguts també cognoms catalans, amb la qual cosa s'acompleix la prova del nou de la catalanitat: la formació d'una família de derivats catalans.

I no us penseu pas ni per un moment que el seu origen inicialment castellà fes creure a ningú que era poc apte per als registres formals, el que en realitat passà és que va ser durant tots els segles a comptar des del XIII l'únic nom de fonts usat arreu dels Països Catalans al·lusiú al sant fundador dels predicadors, mentre que *Domènec* restava únicament com a cognom. I açò en tots

els registres de la llengua, des dels més col·loquials fins als més formals. Així, per a donar un exemple de màxima formalitat, l'arquebisbe de Tarragona, en l'edició en català del *Catecisme feta a mitjan segle XIX*, signava *Josep Domingo Costa i Borràs, arquebisbe de Tarragona i primat de les Espanyes*. És només a partir de les acaballes del segle XIX i més aviat a principis de XX que alguns descastellanitzadors a ultrança, amb més passió que ciència, incorren en la ultra-correcció de substituir el català *Domingo* pel fòssil preliterari *Domènec*.

Ningú que sàpiga un borrall de català no els n'ha de fer cas i molt menys gosar canviar *Domingo* per *Domènec* en els sovintejats topònims que contenen el nom de *Domingo*: els nombrosos *convents* o *esglésies de Sant Domingo*, *carrers* o *places de Sant Domingo*, cases i paratges anomenats *Can Domingo*, *Son Domingo*, *Sant Domingo*, *es Domingos* etc.

Alguns exemples:

L'Estampa Catòlica de *Domingo Vives*, Manresa, el 1906, editava *La cèquia de Manresa*. Monografia escrita per Joaquim Sarret y Arbós.

Llibre dels secrets d'agricultura. Casa rústica y pastoril d'Antoni Agustí. Estampat en Barcelona en la Estampa de Esteve Liberòs en lo Carrer de Sant *Domingo*. Any M. DC. XVII.

Setè aniversari

Domingo Lluçà i Filomeno

El dia 3 va fer set anys que va morir. Tots el qui l'estimem ens trobarem dimarts, dia 6, a les 7 del vespre, a l'església de l'Hospital de Sant Rafael.

La Vanguardia, núm. 45.275 (4/11/2007)

L'esquela en català reflecteix l'ús real del prenom català *Domingo* encara actualment, tot i l'enorme pressió en contra de l'escola, mitjans de comunicació i l'*establishment* de correctors de català, en aquest cas tan eficaços com errats i mancats de cap mena de justificació real. Val a dir que no crec que la família del finat hagi utilitzat el prenom *Domingo* perquè cregués que és el nom correcte en català, que ho és, sinó perquè no volien trair el nom real amb què l'havien conegut tota la vida, parlant en català.